

COMMISSION DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE AANGELEGENHEDEN**SÉANCE DU MARDI 15 OCTOBRE 1996**
VERGADERING VAN DINSDAG 15 OKTOBER 1996**SOMMAIRE :**

DEMANDES D'EXPLICATIONS (Discussion):

Demande d'explications de M. Vautmans au secrétaire d'État à la Coopération au Développement sur «la nouvelle réglementation relative aux organisations non gouvernementales».

Orateurs: **M. Vautmans, M. Moreels**, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, p. 410.

Demande d'explications de M. Mahoux au secrétaire d'État à la Coopération au Développement sur «le cofinancement des projets et la réaction des ONG francophones».

Orateurs: **M. Mahoux, Mme Mayence-Goossens, MM. Destexhe, Goris, Mmes Thijs, Bribosia-Picard, M. Moreels**, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, p. 413.

Demande d'explications de Mme Sémer au ministre de la Politique scientifique sur «la foire aux armements AFCEA au Palais des Congrès à Bruxelles du 16 octobre au 18 octobre 1996».

Demande d'explications de M. Anciaux au ministre de la Politique scientifique sur «la foire aux armements AFCEA au Palais des Congrès à Bruxelles».

Orateurs: **Mme Sémer, MM. Anciaux, Bourgeois, Mme Dardenne, M. Ylief**, ministre de la Politique scientifique, p. 418.

INHOUDSOPGAVE :

VRAGEN OM UITLEG (Bespreking):

Vraag om uitleg van de heer Vautmans aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over «de nieuwe reglementering rond niet-gouvernementele organisaties».

Sprekers: **de heer Vautmans, de heer Moreels**, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, blz. 410.

Vraag om uitleg van de heer Mahoux aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over «de cofinanciering van de projecten en de reactie van de Franstalige NGO's».

Sprekers: **de heer Mahoux, mevrouw Mayence-Goossens, de heren Destexhe, Goris, de dames Thijs, Bribosia-Picard, de heer Moreels**, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, blz. 413.

Vraag om uitleg van mevrouw Sémer aan de minister van Wetenschapsbeleid over «de AFCEA-wapenbeurs die zal doorgaan in het Congressenpaleis van 16 oktober tot 18 oktober 1996».

Vraag om uitleg van de heer Anciaux aan de minister van Wetenschapsbeleid over «de AFCEA-wapenbeurs in het Congressenpaleis te Brussel».

Sprekers: **mevrouw Sémer, de heren Anciaux, Bourgeois, mevrouw Dardenne, de heer Ylief**, minister van Wetenschapsbeleid, blz. 418.

PRÉSIDENCE DE M. VAUTMANS, PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER VAUTMANS, VOORZITTER

La séance est ouverte à 14 h 50 m.

De vergadering wordt geopend om 14 h 50 m.

M. le Président. — Je prie Mme Bribosia de bien vouloir me remplacer au fauteuil présidentiel afin que je puisse développer ma demande d'explications.

Mme Bribosia prend la présidence de l'assemblée

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER VAUTMANS AAN DE STAATSSECRETARIS VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING OVER «DE NIEUWE REGLEMENTERING ROND NIET-GOUVERNEMENTELE ORGANISATIES»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. VAUTMANS AU SECRÉTAIRE D'ÉTAT À LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT SUR «LA NOUVELLE RÉGLEMENTATION RELATIVE AUX ORGANISATIONS NON GOUVERNEMENTALES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vautmans aan de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking over «de nieuwe reglementering rond niet-gouvernementele organisaties».

Het woord is aan de heer Vautmans.

De heer Vautmans (VLD). — Mevrouw de Voorzitter, op 20 oktober 1995 gaf de staatssecretaris zijn administratie de opdracht één enkele globale reglementering op de medefinanciering van niet-gouvernementele organisaties uit te werken. Momenteel wordt de subsidiëring geregeld via vier, grotendeels aparte, stelsels: educatie, NGO-coöperanten, projecten en beurzen. De staatssecretaris gaf deze opdracht, zonder te wachten op de evaluatie van de werking van de vier koninklijke besluiten van 1991. Is het niet nuttiger eerst te evalueren en dan te verbeteren?

De opdracht zal worden toevertrouwd aan twee onafhankelijke instanties: een Nederlandstalige en een Franstalige, te kiezen uit een *short list* van tweemaal vijf kandidaten, meestal individuele consultants. Door wie en op basis van welke criteria werd deze lijst samengesteld? Hebben deze personen voldoende professionele kennis en ervaring en zijn zij in staat om in alle objectiviteit al de inhoudelijke en juridische aspecten van het globale labyrint te beheersen?

Volgens mijn informatie zou het contract aan ACE-Europe en SONECOM toegewezen zijn zonder gunstig advies van de inspectie van Financiën. Blijkbaar waren zij ook niet de laagste bidders.

Het gaat hier om een opdracht van vier miljoen om een nieuw koninklijk besluit te maken ter vervanging van deze die door voormalig staatssecretaris André Geens werden opgesteld. Als mijn informatie juist is, waren die consultants blijkbaar niet voldoende bekwaam, want zij hebben de opmaak van dat koninklijk besluit doorgespeeld aan een advocatenkantoor. Nu schijnt dit advocatenkantoor op zijn beurt contact op te nemen met de NGO's, zodanig dat het in feite deze laatste zijn die het koninklijk besluit opmaken dat hun werking in de toekomst zal regelen.

In dat verband wens ik toch een aantal vragen te stellen aan de staatssecretaris.

Hoever staat het nu met de geplande hervormingen? Lopen de contracten volgens schema? Komen de hervormingen tegemoet aan de vooropgestelde doeleinden? Welke zijn tot nu toe de krachtlijnen van de hervorming?

Kan de staatssecretaris mij concreet schetsen welke mogelijkheden een VZW heeft om erkend te worden als NGO en op welke financieringsbronnen er een beroep kan worden gedaan? Op grond van wat en aan wie zal de programmafinanciering uiteindelijk worden toegekend? Kunnen NGO's participeren in meerdere programma's? Moeten de programma's meerdere soorten activiteiten integreren? Op grond van welke criteria zullen ook individuele NGO's nog een beroep kunnen doen op medefinanciering? Welke instantie is hiervoor verantwoordelijk? Welk onderscheid is er voor de NGO's tussen een programma-akkoord en indirecte subsidiëring?

Kan er een beroep worden gedaan op niet-federale fondsen? Zo ja, volgens welke criteria en volgens welke procedure moet dit dan gebeuren?

Wat denken de huidige NGO's over het tot nu toe door de minister gevoerde beleid?

Welke overgangsmaatregelen werden er uitgewerkt in afwachting van het nieuwe koninklijk besluit? Tegen wanneer mag dit uiteindelijk worden verwacht?

De staatssecretaris heeft ondertussen zijn bedoelingen ontvouwd om ook de missionarissen in Centraal-Afrika toelagen te verstrekken. Dat werpt voor mij de vraag op naar objectieve juridische criteria voor de subsidiëring van niet-erkende niet-gouvernementele instellingen. Het gaat ten slotte om de aanwending van de gelden van de Belgische belastingplichtige en niet van privé-giften.

Niet als voorzitter, maar als lid van deze commissie, herinner ik de minister aan zijn verzoek om hier zijn beleidsnota inzake ontwikkelingsamenwerking te bespreken. Hiervoor werd de

datum van 24 september vastgelegd. Twee dagen vóór de vergadering zou plaatsvinden, werd ze echter weer afgeblazen. Korte tijd later vernam ik tot mijn grote onthutsing dat de staatssecretaris wel een persconferentie gaf over zijn beleidsnota, nog vóór de leden van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden deze in handen hadden gekregen. Op 9 oktober schreef de staatssecretaris mij bovendien een brief, waaruit ik hier het volgende wil citeren: «Door een zekere desinteresse van de politieke milieus voor deze sector is ontwikkelingssamenwerking geëvolueerd tot een verzameling van betrokken partijen en belangengroepen met elk hun eigen verworven rechten en inerties en zonder voldoende gemeenschappelijke strategie. Het is dus tijd om kleur te bekennen en om te gaan werken voor een nieuwe ontwikkelingssamenwerking.» Ik wil hier vandaag vernemen waarom de staatssecretaris meent dat er in de politieke milieus desinteresse bestaat voor al wat onder zijn bevoegdheid valt.

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Moreels.

De heer Moreels, staatssecretaris voor Ontwikkelingsamenwerking, toegevoegd aan de Eerste minister. — Mevrouw de Voorzitter, reeds in juli 1995 heb ik de NGO-federaties op de hoogte gebracht van mijn voornemen om de bestaande koninklijke besluiten te reduceren tot één kaderbesluit, waarin de samenwerking tussen de overheid en de NGO's zal worden geregeld. Sindsdien heeft er regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de federaties en mijzelf of mijn medewerkers, ofwel op mijn verzoek, ofwel op dat van hen.

In oktober 1995 heb ik via een beperkte offerte-aanvraag opdracht gegeven om twee onafhankelijke bureau's in te schakelen om een ontwerp van koninklijk besluit uit te schrijven. Deze bureau's werden geselecteerd op basis van hun vertrouwelijkheid met het NGO-milieu. Zij hebben mij eind augustus hun eindverslag bezorgd. Over deze «sneuvelttekst» bestaan er nogal wat meningsverschillen, maar vast staat dat hij het resultaat is van vele consultaties zowel van mijn administratie als van de NGO-federaties. In dat eindverslag hebben de twee bureau's overigens een uitgebreid overzicht opgenomen van alle contacten en overlegvergaderingen die zij hebben gehad. De beweringen van sommige NGO's dat er geen overleg heeft plaatsgevonden kan ik dus tegenspreken. Een opdracht werd aan een advocatenkantoor uitbesteed omdat de bureau's ook een juridisch advies wilden inwinnen om na te gaan of het ontwerp van koninklijk besluit dat zij aan mij voorstelden, wel conform onze juridische normen was.

Wat is de stand van zaken vandaag? Einde augustus heb ik de NGO-federaties en mijn administratie het eindverslag van de twee bureaus bezorgd en hen gevraagd mij vóór einde september hun opmerkingen te laten geworden. Ik ben nu in het bezit van alle opmerkingen, voorstellen en aanbevelingen zowel van Nederlandstalige als van Franstalige kant. Op 22 oktober — in de namiddag, aangezien ik in de voormiddag in de Senaat aanwezig moet zijn — heb ik een overleg georganiseerd met de NGO-federaties en met mijn administratie om van gedachten te wisselen over de belangrijkste knelpunten.

Op basis van deze gegevens en van het resultaat van het overleg zal ik een ontwerp-koninklijk besluit uitwerken dat ik aan de Ministerraad ter goedkeuring zal voorleggen. Dit koninklijk besluit zal, zoals ik vroeger al heb gezegd, maar van toepassing zijn vanaf 1 januari 1998 om de NGO's de tijd te laten de overgangperiode op een goede en serene manier te overbruggen.

Tot nu toe heb ik mij op geen enkele wijze uitgesproken over de voorstellen van de twee bureaus. Ik zal dit doen nadat ik kennis heb genomen van de belangrijkste opmerkingen van mijn administratie en van de NGO-federaties en na het overleg van 22 oktober. Al de brieven die mij worden gestuurd, worden stuk voor stuk bestudeerd. Ik kan bijgevolg nu nog geen antwoord geven op concrete vragen in verband met de voorstellen van de twee bureaus. Dit neemt niet weg dat ik hier graag informatie verstrek over de belangrijkste krachtlijnen die mijns inziens ten grondslag moeten liggen aan de relatie tussen de overheid en de NGO's. Het zijn meteen de referentietermen van de beperkte offerte-aanvraag die ik vorig jaar heb gedaan.

Met respect voor de goede zaken die de koninklijke besluiten van 1991 bevatten en teneinde tegemoet te komen aan de vraag van de NGO's en van mijn administratie tot nog meer vereenvoudiging van de procedures hebben wij deze taak reeds zo vroeg aangevat.

Een eerste grote krachtlijn is dat wij opteren voor een inhoudelijke relatie met de NGO's in plaats van een administratief-financiële. De NGO's beschouwen de overheid vandaag soms te veel als een kassa waar ze terecht kunnen voor hun projecten. De administratie doet een uitgebreid ex-ante-onderzoek dat al vlug anderhalf tot twee jaar in beslag kan nemen. Op dit vlak ga ik akkoord met de vraag van senator Mahoux waarop ik straks zal antwoorden. Uiteindelijk wordt dit project aan de bevoegde minister ter goedkeuring voorgelegd. De ervaring heeft evenwel geleerd dat deze ex-ante-onderzoeken geen waarborg bieden voor de kwaliteit van een project.

Mijn administratie besteedt alle tijd aan administratief vooronderzoek — jaarlijks gaat het om honderden nieuwe dossiers —, aan het nagaan of een dossier compleet is, aan het uitbetalen van de tussentijdse schijven, enzovoort. Het is mijn uitdrukkelijke wens om met de NGO's tot een nieuwe relatie te komen die gebaseerd is op een inhoudelijke dialoog met respect voor hun eigenheid. In die dialoog kunnen we gezamenlijk de krijtlijnen van de financiering van de NGO's vastleggen. De NGO's worden aldus uitgenodigd om hun inhoudelijke doelstellingen en strategieën te verduidelijken terwijl ook de overheid haar inzichten met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking aan bod kan laten komen.

Een tweede krachtlijn behelst de ex-post-evaluatie en controle. Ik ben bereid met de NGO's sloop te gaan op basis van wat ik het «voorwaardelijk vertrouwen» zou noemen eenmaal de resultaten van die dialoog zijn vastgelegd in een raamovereenkomst. De NGO's zullen de mogelijkheid krijgen om zonder veel voorafgaandelijk onderzoek hun acties uit te werken binnen de krijtlijnen van deze raamovereenkomst. Dit voorwaardelijk vertrouwen heeft natuurlijk een keerzijde, namelijk een evaluatie en controle. Evaluatie en controle vormen één van de grote lijnen in de herstructurering van mijn administratie. Waar zij nu niets anders doet dan dossiers bestuderen zal mijn administratie zich in de toekomst meer moeten concentreren op de inhoudelijke dialoog met de NGO's en op de inhoudelijke evaluatie en financiële controle. Dit is een minimumvereiste voor de herwaardering van mijn administratie.

Een derde krachtlijn is de responsabilisering van de NGO's. Niet de overheid, maar de NGO's zelf moeten de verantwoordelijkheid dragen voor hun acties. Nu lijkt het erop dat de NGO's, door een ministeriële handtekening, hun verantwoordelijkheid overdragen aan de overheid.

Een vierde krachtlijn is de bevordering van de kwaliteit van het NGO-werk. Een inhoudelijke relatie tussen overheid en NGO's moet ook bijdragen tot een verbetering van de kwaliteit van het NGO-werk. Ik ben mij ervan bewust dat de kwaliteit moeilijk te vatten is in kwantitatieve criteria. Het omzetcijfer van een NGO en het aantal personeelsleden kunnen weliswaar een aanwijzing zijn voor professionaliteit, maar ik ga niet uit van het principe; hoe groter een NGO is, hoe professioneler ze is.

De vijfde krachtlijn is het stimuleren van de samenwerking tussen de NGO's. Zonder te veralgemenen — en aangezien een aantal hier onder ons uit dat milieu komen, kunnen we hierover objectief oordelen — stel ik vast dat heel wat NGO's overtuigd zijn van hun eigen gelijk en vasthouden aan hun verworven rechten. De jongste maanden en dagen heb ik hiervan in de media enkele staaltjes gezien. Het gaat hier niet om een verplichting, wel om een politieke richtlijn om de NGO's ertoe aan te zetten om meer samen te werken. Dit kan alleen maar bijdragen tot kwaliteitsverbetering omdat de NGO's zich aldus moeten openstellen voor externe bevraging.

De zesde krachtlijn is respect voor de diversiteit van het NGO-werk. Ons land kent gelukkig een grote verscheidenheid aan NGO's en organisaties die zich inzetten voor een meer rechtvaardige Noord-Zuidverhouding. Ik meen dat dit één van de grote rijkdommen is zowel van het noorden als van het zuiden van ons land. Wij mogen die diversiteit niet opofferen. Dit was overigens

ook een van de referentietermen bij het verlenen van de opdracht van de twee studie bureaus. Dit voornemen staat in schril contrast met de reactie van de woordvoerders van sommige NGO-federaties. Zij wilden bij de publieke opinie de indruk wekken dat ik de kleine NGO's wil doen verdwijnen. Dit is totaal onjuist. Ik wil immers een systeem ontwerpen waarin bepaalde VZW's kunnen worden opgenomen in de cofinanciering, op voorwaarde dat zij voldoen aan een aantal vooropgestelde criteria en zij zich inschrijven in grotere projecten.

Ik ben zelf stichtend voorzitter van een VZW en voorzitter van een NGO geweest. Het uitreiken van attesten voor fiscale aftrekbaarheid leidt ertoe dat NGO's voortdurend groeien en de VZW's gedoemd zijn klein te blijven. Ik ben het ermeê eens dat een NGO moet voldoen aan een aantal criteria vooraleer zij wordt erkend, maar wij moeten de nodige waardering opbrengen voor de privé-initiatieven die leiden tot de oprichting van een VZW. Ik geef toe dat het niet eenvoudig is dit legistiek te regelen. Wij zullen alleszins ons uiterste best doen. Dit zal blijken uit het ontwerp van koninklijk besluit dat ik aan de Ministerraad zal voorleggen.

Gedurende meer dan een jaar heb ik overleg gepleegd met de NGO-sector ten einde de relaties tussen de overheid en de NGO's te herdefiniëren. De NGO-sector was zeer nauw betrokken bij iedere fase van de totstandkoming van het nieuwe koninklijk besluit. Ik kan uiteraard niemand beletten te reageren. Aangezien ik alle NGO's en ook de indirecte actoren heb samengeropen om het plan toe te lichten, wil ik hen verzoeken te wachten tot 22 oktober aanstaande om te trachten de meest soepele structuur uit te bouwen voor de krachtlijnen die reeds sedert vorig jaar bekend zijn. Vanmorgen heeft er nog een vergadering plaatsgevonden. De sneuveltekst die werd rondgedeeld, is niet door mij opgesteld. Ik heb tijd nodig om die tekst te assimileren. Ik zal mij pas tot de Ministerraad en tot het Parlement wenden wanneer ik aanvoel dat de hervorming kan plaatsvinden. Er zullen dan vergaderingen worden belegd, waarbij niet noodzakelijkerwijze altijd iedereen zal worden betrokken. Deze vergaderingen moeten uitmonden in een besluit. Tegen het einde van het jaar wil ik het ontwerp van koninklijk besluit immers aan de Ministerraad voorleggen.

Ik betreuf dat men mij verwijt dat ik mijn initiatieven niet aan deze commissie zou hebben voorgelegd. Ik werd hier immers altijd bijzonder openhartig ontvangen en ik had meermaals de gelegenheid om mijn plannen toe te lichten. Er is op federaal niveau echter een commissie *ad hoc* opgericht om de problemen van de dienst — nu het departement — Ontwikkelingssamenwerking te bestuderen. Een aantal leden van de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen zijn overigens lid van die parlementaire opvolgingscommissie. Ik beschouw het als niet meer dan normaal dat ik mijn plan eerst toelicht in die bijzondere commissie. Ik heb de leden van de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen overigens dezelfde dag mijn toekomstplan toegestuurd en er werd overeengekomen dat ik dit plan hier op 22 oktober zal toelichten.

Het Parlement zal dus volgende week dinsdag om 10 uur als eerste op de hoogte worden gebracht van het toekomstplan en ik zal daar graag een debat met het Parlement aangaan.

Mijn voorgangers zullen zeker bevestigen dat ontwikkelings-samenwerking nooit hoog op de politieke agenda heeft gestaan. Het is inderdaad jammer dat het Parlement een begroting van 20 miljard op een drafje goedkeurt. Ik wil niets liever dan dat de Kamer meer aandacht besteedt aan de begroting van Ontwikkelingssamenwerking en aan internationale samenwerking en hoop dan ook dat de leden van de Kamer zullen voorstellen om de ontwikkelings-samenwerking voortaan hoger op de politieke agenda te plaatsen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vautmans.

De heer Vautmans (VLD). — Mevrouw de Voorzitter, ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoord. Hij verklaart het toekomstplan te willen bespreken met het federale Parlement, namelijk met de bevoegde opvolgingscommissie. Dat is evenwel een commissie van de Kamer. Onze Senaatscommissie zal er dus niet bij worden betrokken.

Ik heb het bewuste document ontvangen nadat ik de beleidslijnen ervan in de krant al had gelezen. Het zij zo. Ik wil hierover geen incident uitlokken.

Als ik het antwoord van de staatssecretaris goed heb begrepen, verdedigt hij een systeem waarin NGO's deel mogen uitmaken van coöperatieve vennootschappen, die op hun beurt andere NGO's controleren.

Zal de staatssecretaris dit bevestigen?

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Moreels.

De heer Moreels, staatssecretaris voor Ontwikkelings-samenwerking, toegevoegd aan de Eerste minister. — Mevrouw de Voorzitter, een dergelijk systeem moet zeker en vast worden gereguleerd, maar ter zake kan ik al verwijzen naar het koninklijk besluit dat in dit verband werd goedgekeurd in 1991.

Na de «zaak-Artsen zonder grenzen» heb ik alle NGO-federaties een enquête-brief gestuurd, met het doel na te gaan of ze verbonden zijn aan een coöperatieve vennootschap. Uit de antwoorden blijkt dat dat voor een veertiental het geval is.

Ik ben de mening toegedaan dat de middelen die worden geïnvesteerd in een niet-gouvernementele organisatie, die per definitie niet winstgevend is, meer mogen opbrengen in zover ze opnieuw worden geïnvesteerd in projecten met een sociaal oogmerk.

Ik verwijs ter zake ook naar het decreet dat sinds 1 juli van toepassing is op verenigingen met sociaal oogmerk. Onder impuls van bepaalde Waalse instellingen werd een systeem uitgebouwd waarbij een sociale doelstelling kan worden gecombineerd met winst maken en waarin eventueel werknemers kunnen participeren. Hierbij moeten dan natuurlijk wel de winsten prioritair opnieuw worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld tewerkstellings- of sociale projecten die in de statuten van de betrokken VZW beschreven staan. Dit zal via een ministerieel besluit worden geregeld. Dit besluit zal de criteria vastleggen waaraan de band van een VZW of een NGO met een coöperatieve vennootschap moet voldoen. De NGO's of VZW's die zich niet aan deze criteria houden, zullen worden bestraft.

(*Mme Mayence-Goossens demande la parole.*)

M. Mahoux (PS). — Madame la Présidente, je rappelle à certains collègues apparemment désireux d'interroger M. le secrétaire d'État que le Règlement du Sénat ne permet pas de le faire après que la réponse à la demande d'explications a été donnée à son auteur.

La parole peut être attribuée à d'autres intervenants s'ils sont inscrits et à condition qu'ils interviennent après le développement de la demande d'explications.

Mme la Présidente. — Mais le ministre accepte de répondre aux questions...

M. Mahoux (PS). — Certes, madame la Présidente, mais je me permets d'insister pour que soit respecté le Règlement.

Mme Mayence-Goossens (PRL-FDF.) — Madame la Présidente, si M. Mahoux est malheureux en raison de cette question de forme, je propose que vous lui donniez la parole pour développer sa demande d'explications. J'interrogerai le ministre juste après. Cela ne me pose aucun problème.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

*M. Vautmans, président,
reprend la présidence de l'assemblée*

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. MAHOUX AU SECRÉTAIRE D'ÉTAT À LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT SUR «LE COFINANCEMENT DES PROJETS ET LA RÉACTION DES ONG FRANCOPHONES»

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER MAHOUX AAN DE STAATSSECRETARIS VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING OVER «DE COFINANCIERING VAN DE PROJECTEN EN DE REACTIE VAN DE FRANSTALIGE NGO'S»

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la demande d'explications de M. Mahoux au secrétaire d'État à la Coopération au Développement sur «le cofinancement des projets et la réaction des ONG francophones».

La parole est à M. Mahoux.

M. Mahoux (PS). — Monsieur le Président, je voudrais replacer ma demande d'explications dans son contexte, y compris par rapport à l'agenda.

Monsieur le secrétaire d'État, le 10 juillet 1996, à l'occasion d'une question orale que j'avais posée en ce qui concerne les nouvelles réglementations sur les ONG, vous m'aviez fait savoir, par l'intermédiaire du ministre de la Justice — vous étiez à l'étranger —, que vous préféreriez attendre la synthèse des concertations qui devait vous être fournie le 15 juillet, avant de répondre à mes quatre questions. Il serait d'ailleurs utile de profiter de votre présence pour en parler maintenant.

Entre-temps, votre plan relatif à la coopération au développement a été publié. Vous avez adressé récemment aux parlementaires, membres des commissions des Affaires étrangères de la Chambre et du Sénat, les documents qui concernent ce plan.

Ce matin, nous avons appris qu'une réunion commune des commissions de la Chambre et du Sénat aurait lieu le 22 octobre afin d'y mener une discussion générale. Ainsi, par rapport à ma demande d'explications, plusieurs éléments vont «se télescoper». C'est l'agenda qui est en cause et non une volonté délibérée.

J'aimerais réagir à quelques points précis développés dans votre plan d'avenir pour la coopération belge au développement. Ces questions sont directement ou indirectement liées à la problématique générale du cofinancement et à celle plus précise du retard dans les décisions de cofinancement.

En ce qui concerne la restructuration de l'AGCD, vous dites que cette institution est malade. Effectivement, elle est critiquable tant au niveau de son organisation que de son fonctionnement. Elle se montre, par exemple, chroniquement incapable d'utiliser une bonne partie du budget qui lui est alloué et a été souvent accusée de gaspillage, voire à certains moments — la commission d'enquête de la Chambre est là pour faire la clarté à ce sujet — de détournements de fonds au profit d'intérêts privés.

Je partage votre volonté de réforme, mais certaines nuances s'imposent. En effet, un grand nombre de fonctionnaires de cette administration sont dévoués et compétents et de nombreux programmes développés par l'AGCD dans les pays du tiers monde sont tout à fait valables et aident réellement les populations de ces pays. Il ne faut donc pas jeter le bébé avec l'eau du bain.

Dans bien des cas, surtout lorsqu'il s'agit de projets micro-économiques ou de projets réalisés en phase avec la société civile dans les pays aidés, le rôle des ONG est fondamental.

Cependant, pour nous socialistes, l'instrument essentiel de la coopération est et doit rester le service public, un service public réorganisé et amélioré certes, mais un service public. Il n'est donc pas question pour nous socialistes qu'il soit procédé plus ou moins ouvertement à une généralisation de la privatisation, par exemple par le biais de la sous-traitance.

Certains passages de votre plan d'avenir pour la coopération sont équivoques, monsieur le secrétaire d'État. Pouvez-vous nous donner des éclaircissements à ce sujet, notamment en ce qui

concerne cette structure intermédiaire dont le but semble être de réduire les compétences au sein de l'administration de la Coopération au Développement?

Sans parler directement d'ONG, je me pose un certain nombre de questions sur un problème relevant d'autres structures que les structures publiques.

Lorsque vous parlez de renoncer à l'aide liée, je suppose que vous avez à l'esprit les fameux «éléphants blancs», c'est-à-dire des projets coûteux, sans utilité réelle pour les populations, réalisés — souvent très mal d'ailleurs — par certaines firmes. S'il s'agit bien de cela, nous sommes évidemment d'accord de revoir le système.

Mme Mayence-Goossens (PRL-FDF). — Monsieur le Président, je me demande si M. Mahoux ne se trompe pas de sujet.

Si je suis le Règlement, sa demande d'explications concerne le cofinancement des projets et la réaction des ONG francophones et pas du tout la réorganisation de l'AGCD.

M. Mahoux (PS). — J'ai souligné en début d'intervention, madame Mayence, que l'agenda, tel qu'il a été prévu — y compris la question du 15 juillet dernier — n'avait pas obtenu de réponse parce que le secrétaire d'État préférerait répondre à une série de questions après consultation.

Ma demande d'explications traite de problèmes touchant directement ou indirectement les ONG. Je vais donc poursuivre et en venir de manière beaucoup plus concrète aux points qui nous concernent plus précisément.

Si le but premier de la coopération au développement est d'aider les populations les plus démunies des pays les plus pauvres, il n'y a pas de honte à vouloir associer nos entreprises au processus d'aide, par exemple, dans les secteurs de production de technologies appropriées au développement.

Si la Coopération entraîne des retombées positives sur notre économie et génère la création d'emplois, c'est tant mieux! La Coopération au Développement ne peut en aucun cas être subordonnée au commerce extérieur. Une synergie doit évidemment être développée entre les deux activités. Les processus prévus dans votre note doivent néanmoins être revus afin d'assurer plus de transparence. Vous consacrez notamment un chapitre aux petites et moyennes entreprises. Pouvez-vous — aujourd'hui ou le 22 octobre — apporter des éclaircissements sur ce point?

J'en viens au problème des arrêtés royaux relatifs aux ONG. Comme vous le savez, ces arrêtés royaux définissent les règles du jeu du financement des pouvoirs publics. Les premiers arrêtés royaux ont été pris en 1964. Ils ont été renouvelés en 1991, après de longues négociations entre les ONG et les pouvoirs publics.

Aujourd'hui, souhaitant modifier à nouveau les règles du jeu, vous désirez élaborer une nouvelle réglementation par le biais des arrêtés royaux.

L'application et les effets des arrêtés royaux de 1991 n'ont pas été suffisamment évalués. Le rythme imposé ne permet pas de mener une réflexion sérieuse reposant sur un dialogue avec l'ensemble des partenaires impliqués, à savoir les ONG, leurs partenaires dans les pays du sud, l'AGCD et votre secrétariat d'État.

Le contenu de vos propositions vise à distinguer deux types d'ONG ayant des accès différenciés aux subsides publics: les grandes ONG auraient directement accès aux subsides, les plus petites devraient passer par une institution intermédiaire à créer. Cette restructuration ne tient pas compte du mode d'organisation différent des ONG francophones et néerlandophones. Les petites ONG sont plus nombreuses dans la partie francophone du pays alors que la partie flamande compte beaucoup plus de grandes ONG. Les chiffres confirment ces différences. En effet, en 1995, 15 p.c. du budget seraient consacrés au cofinancement d'actions de développement allant aux organisations francophones; 52 p.c. seraient destinés aux organisations néerlandophones; les organisations bilingues représenteraient 33 p.c. de ce budget.

Dans la mesure où elles vont renforcer cette tendance, les nouvelles dispositions font courir un risque réel de disparition de nombreuses ONG francophones qui constituent pourtant un lien

fondamental avec la société. Ce projet d'arrêté royal risque de favoriser le modèle des grandes organisations au détriment des liens de proximité avec le public. En effet, dans les Communautés francophone et germanophone, les actions de solidarité sont plutôt constituées d'un tissu de petites initiatives qui s'appuient notamment sur le bénévolat et les relations de proximité.

Afin de limiter cette dérive, vous avez annoncé une véritable consultation avec les ONG francophones. Cette consultation doit avoir lieu avant le début de la réforme. Quel calendrier prévoyez-vous pour la tenue de ces négociations? Vous avez évoqué plusieurs dates. Certaines réunions ont déjà eu lieu. D'autres sont prévues. Comment comptez-vous planifier et organiser cette concertation?

En réponse à la demande d'explications de M. Vautmans, vous avez dit que, dans l'état actuel des choses, vous n'assumiez aucun document. Les arrêtés dont nous disposons actuellement me font penser que vous prenez des risques, monsieur le secrétaire d'État. Je vous crie donc: «Casse-cou.» Au vu des documents actuellement en leur possession, les francophones ne peuvent que refuser vos propositions. Nous ne pouvons en effet accepter la disparition à terme de tout le secteur des ONG francophones.

Votre note fait par ailleurs état d'un point important, tant pour les ONG francophones que néerlandophones. Il nous paraît tout à fait indispensable de privilégier et de renforcer l'éducation au développement au sein de l'ensemble de la population belge.

J'en arrive au problème des retards enregistrés entre le moment où un projet est soumis à l'AGCD et la date à laquelle tombe la décision du pouvoir politique en ce qui concerne son cofinancement. À cet égard, j'aimerais que vous nous présentiez un tableau reprenant certaines données, et tout d'abord, la liste des ONG, réparties par groupes linguistiques néerlandophone, germanophone et francophone, ayant bénéficié d'une décision de cofinancement. Pour mémoire, les projets des ONG dites mixtes sur le plan linguistique, sont ou seront répartis en fonction de la langue dans laquelle ils sont ou seront proposés au cofinancement.

Ensuite, selon cette répartition, la mention du nom du pays et du projet, la durée du projet — d'un à cinq ans —, le montant total du cofinancement accordé pour la durée totale du projet, sa date d'introduction à l'AGCD, la date de son approbation par cette même administration, le nombre de mois séparant ces deux dates.

En résumé, je vous prie de demander à vos services de bien vouloir établir un cadastre relatif à ces renseignements en ce qui concerne les années 1994 et 1995.

Enfin, je voudrais revenir une fois de plus au document annuel que le département de la Coopération au Développement doit présenter au Parlement en vertu des dispositions légales adoptées en la matière. Je rappellerai brièvement qu'il s'agit, notamment, de critères touchant au respect des droits de l'homme, au cadastre des projets introduits, ainsi qu'à l'évaluation de leur état d'avancement. Voici quatre, cinq mois, vous me disiez que le document était en préparation et serait bientôt soumis à l'examen du Parlement. Qu'en est-il exactement à ce jour?

M. le Président. — Ce document devait précisément être déposé aujourd'hui.

La parole est à Mme Mayence.

Mme Mayence-Goossens (PRL-FDF). — Monsieur le Président, je voudrais tout d'abord vous remercier d'avoir posé une question qui nous a permis d'attirer l'attention de M. le secrétaire d'État sur l'intérêt que nous portons sur son travail.

Par ailleurs, je voudrais également féliciter M. le secrétaire d'État de s'être engagé dans la lutte contre «les vaches sacrées» que sont les ONG. Lorsque j'étais à la tête du département, je n'ai pas eu cette opportunité car, à l'époque, la tutelle était très pesante. Quoi qu'il en soit, j'ai personnellement pu constater sur le terrain les nombreuses lacunes, les grandes difficultés et, parfois, la mauvaise utilisation des deniers publics.

Par conséquent, monsieur le secrétaire d'État, je vous invite à poursuivre dans cette direction.

Cependant, je m'associe à M. Vautmans pour vous demander de ne pas oublier les parlementaires que nous sommes dans le dialogue qui va s'instaurer entre les ONG existantes et l'administration. Je puis souscrire aux six lignes de conduite que vous avez énoncées. Quand ces propositions seront finalisées, j'apprécierai que vous nous les soumettiez également car même si nous ne faisons pas partie des ONG ni du monde associatif, nous sommes quand même très intéressés par la question.

Je voudrais aussi souligner quelques faits qui m'ont beaucoup embarrassé par le passé. Le manque de transparence quant aux actions menées par les très nombreuses ONG existantes était flagrant. À partir du moment où, pour reprendre votre expression, elles étaient «passées à la caisse» et disposaient ainsi des trois quarts des montants nécessaires, elles agissaient réellement comme si elles étaient les seuls maîtres à bord, sans informer le ministre comme il se devait. Or, ce dernier, chargé de gérer l'argent public, doit tout d'abord privilégier les relations bilatérales et également veiller à ce que les sommes consacrées aux projets soient bien utilisées, même si je reconnais que des erreurs ont été commises dans le passé. Une volonté de changement se manifeste et il me semble préférable que le travail des ONG soit suivi par votre département, sous votre autorité. En effet, ces organisations ont beaucoup trop abusé de leur autonomie. Il était temps de mettre fin à cette situation.

Par ailleurs, un amateurisme parfois assez grave a pu être constaté. L'idéalisme de certains jeunes ne doit, certes, pas être étouffé, mais il ne faut pas pour autant que le travail sur le terrain soit considéré comme un simple passe-temps car nous sommes aussi jugés en fonction des réalisations concrètes de ces organisations.

Je vous mets également en garde contre la politisation de ce secteur. M. Mahoux a donné un aperçu de la situation sur le plan linguistique, mais il s'est bien abstenu de réaliser la même analyse sur le plan politique. Il aurait pu parler de l'influence du CVP en Flandre et de celle du parti socialiste en Wallonie... Ces influences — soyons francs — sont un fait réel. De nombreuses ONG utilisaient l'argent public à destination du tiers monde pour assurer leur propagande en Belgique et se justifier de certaines actions politiques sur le terrain. Je ne vise pas le PS, mais il est clair que certaines organisations ne dépensaient pas un franc dans le tiers monde et consacraient les deniers publics à défendre ne fût-ce que leur propre existence dans notre pays.

Je ne critiquerai pas le fait que vous ayez consulté des firmes privées pour vous aider à étudier la situation — il s'agit d'un travail considérable — mais la responsabilité finale vous incombe. Pouvoir, par exemple, modifier des arrêtés royaux — M. Mahoux a évoqué celui de 1991 — constitue un des avantages de votre position. C'est vous qui êtes responsable de la bonne marche de la coopération. Nous ne vous interrogeons pas sur vos intentions mais si vous décidez de nous consulter, nous en serions ravis car nous souhaitons évidemment une bonne coopération au développement. Je ne critique nullement le fait que vous preniez des arrêtés, cela relève de votre responsabilité. Je conçois parfaitement que vous mettiez de l'ordre et que vous organisiez la coopération au développement pour qu'elle soit efficace.

M. le Président. — La parole est à M. Destexhe.

M. Destexhe (PRL-FDF). — Monsieur le Président, je suis d'accord avec le fait qu'il faut un minimum de règles dans le domaine des ONG. Je crois savoir que vous financez de l'ordre de 1 500 projets, ce qui me paraît tout à fait exagéré. C'est pourquoi les mesures que vous proposez, telle que l'évaluation des projets, me paraissent intéressantes. En revanche, je rejoins M. Mahoux pour ce qui est de l'inquiétude du côté francophone du pays. Je parle bien d'inquiétude, et je ne vous fais nullement un procès d'intention.

Sous prétexte de rationaliser les ONG, de les rendre plus transparentes et de les évaluer, il ne faudrait pas que nous assistions au démantèlement des petites ONG francophones. À partir du moment où un certain nombre d'entre elles ont des projets intéressants, il n'y a pas de raison de ne pas les soutenir.

Aussi, je m'associe à la demande de M. Mahoux d'établir un cadastre des projets ONG par groupe linguistique. Compte tenu de la situation linguistique dans notre pays et des problèmes poli-

tiques qu'elle cause en permanence, je pense qu'il serait bon d'avoir une vision plus claire des choses. Si les chiffres avancés sont exacts — j'espère que vous répondrez avec précision sur ce point — 15 p.c. seulement du budget ont été attribués aux ONG francophones, ce qui est inquiétant.

J'estime que vous devez éviter deux écueils. Vous devez adopter une position critique face aux ONG, position que Mme Mayence vous a également invité à prendre. Les ONG ne peuvent s'abriter derrière le problème communautaire pour ne pas admettre leurs propres imperfections et, dans certains cas, le manque de transparence et d'évaluation. Mais à l'inverse, vous ne pouvez pas non plus utiliser le communautaire pour démanteler subrepticement les ONG francophones.

La récente nomination d'un CVP comme commissaire général de l'AGCD montre, parmi toute une série de gestes, que votre parti renforce sa mainmise sur la coopération. Il faudrait vraiment réaliser un équilibre: veiller à assurer la nécessaire transparence des ONG, mais aussi assurer un équilibre communautaire.

Enfin, je me joins à la demande formulée par Mme Mayence concernant les ONG politiques. Si vous pouviez nous débarrasser de toutes les ONG qui justifient leur existence par leurs liens avec un parti politique, quel qu'il soit, vous rendriez un grand service à la coopération au développement.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik heb de uiteenzetting van de heer Mahoux aandachtig beluisterd. In verband met de erkenning van de taalfederaties bestaat er mijns inziens een onverenigbaarheid tussen de bepalingen van de toelatingsvoorwaarden en de voorafgaandelijke beslissing om slechts twee federaties te erkennen. Deze federaties zullen nagenoeg een monopoliepositie verwerven in hun respectieve taalgroepen. Elke kandidaat-organisatie moet mijns inziens op voet van gelijkheid worden behandeld. Indien een derde federatie, namelijk de Duitstalige, aan de toelatingsvoorwaarden voldoet, bestaat er dan wel enige juridische grond om deze uit te sluiten? Per slot van rekening zijn er in België drie erkende nationale talen en drie cultuurgemeenschappen.

Voorts vraag ik mij af hoe deze federaties kunnen optreden als woordvoerder van de NGO's en de belangen van deze laatste verdedigen en tegelijkertijd in hun naam zitting hebben met beslissingsbevoegdheid in het NABIS, het Nationaal Bureau voor internationale samenwerking, waarin zij over de helft van de twaalf stemmen beschikken, en met adviserende bevoegdheid in de ARIS, de Adviesraad voor internationale samenwerking, waarin zij met tien stemmen op achttien over een meerderheid beschikken. Op die manier zijn de federaties rechter en partij. Dat lijkt mij niet aangewezen.

Van de heer Mahoux vernam ik graag of achter de vermelding van de spreidingspercentages van de NGO-dossiers over de Gewesten, een voorstel tot regionalisering van deze materie schuilgaat.

Voorts hoop ik samen met andere collega's dat het jaarverslag over de toetsing van de ontwikkelingssamenwerking aan de eerbied voor de mensenrechten, dat normalerwijze vandaag worden ingediend, zeer spoedig door deze commissie zal worden besproken.

De doorzichtigheid die mevrouw Mayence heeft bepleit in haar bezorgdheid voor de strijd tegen misbruiken, draagt ook mijn volledige goedkeuring weg.

De staatssecretaris heeft verklaard dat coöperatieve vennootschappen financieel kunnen groeien en VZW's niet. Ik wens te beklemtonen dat de coöperatieve vennootschap een zeer gevaarlijke vorm van rechtspersoonlijkheid is. Deze vennootschappen kunnen spaarrekeningen openen en worden gekenmerkt door een ondoorzichtige structuur die de afwending van middelen zonder veel problemen mogelijk maakt. In die vennootschappen kunnen vennoten gemakkelijk hun verantwoordelijkheid ontvluchten. Als de minister kiest voor deze vorm van rechtspersoonlijkheid,

die als een bron van misbruiken wordt bestempeld, zal hij in een wespennest terecht komen. Mag ik de staatssecretaris aanmanen tot voorzichtigheid en hem suggereren nogmaals het advies van de juristen in zijn kabinet in te winnen?

Ik zal het antwoord van de staatssecretaris zeer aandachtig lezen. Aangezien ik andere parlementaire verplichtingen dien na te komen, zal ik deze vergadering niet tot het einde kunnen bijwonen. Gelieve mij hiervoor te verontschuldigen.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Thijs.

Mevrouw Thijs (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik zal niet zoals mevrouw Mayence op de situatie vooruitlopen en wens de staatssecretaris vandaag nog niet te feliciteren. Volgende week dinsdag mogen wij immers een uitgebreide toelichting verwachten bij het voorontwerp van koninklijk besluit. Daarop dienen wij dus vandaag nog niet in te gaan. De uitgebreide vraagstelling van de heer Mahoux leent zich veeleer tot een schriftelijke vraag.

Positief vind ik dat de staatssecretaris een voorontwerp heeft gemaakt waarover hij het advies van tal van groepen zal inwinnen. Voor een sector die in de jongste periode ernstig in opspraak is gekomen, is dit niet zonder belang. In de rand heb ik twee opmerkingen.

Ten eerste onderschrijf ik het belang van het inhoudelijke werk van de NGO's; aan de eigenheid van de NGO's mag echter niet worden geraakt. Daarop wil ik ten zeerste aandringen. Er kunnen richtlijnen worden gegeven, maar er moet tegenover de bestaande NGO-werking toch ook voldoende flexibiliteit aan de dag worden gelegd. Waarschijnlijk zullen wij daarop dinsdag aanstaande verder ingaan.

Mijn tweede opmerking heeft betrekking op een zaak waaraan ik nogal zwaar til, namelijk het feit dat de staatssecretaris zijn plannen het eerst in de opvolgingscommissie heeft toegelicht. Eigenlijk ben ik het met deze werkwijze niet echt eens. De opvolgingscommissie moet immers bestuderen wat er in het verleden is mis gegaan, terwijl het voorontwerp van de staatssecretaris op de toekomst betrekking heeft. Het lijkt mij dan ook niet opportuun de opvolgingscommissie op de bevoorrechte eerste plaats te zetten. Maar goed, zo is het nu eenmaal gegaan. Toch wilde ik er even op wijzen dat de Senaat met deze gang van zaken niet gelukkig is. Ik denk dat we nu echter aan de toekomst moeten werken.

M. le Président. — La parole est à Mme Bribosia.

Mme Bribosia-Picard (PSC). — Monsieur le Président, je commencerai par souligner le courage dont fait preuve M. le secrétaire d'État en se lançant dans la réforme de la coopération au développement. Nous l'en remercions et nous soutenons les efforts qu'il accomplit en vue de réaliser une bonne réforme.

Notre collègue Mahoux a mis en évidence une série de problèmes qui sont difficiles à supporter par les acteurs non gouvernementaux de la coopération au développement. En effet, comme il l'a démontré, la lenteur, la longueur des délais pour mettre en œuvre un projet qui nécessite un cofinancement se révèlent être de véritables freins aux bonnes initiatives. Pourquoi faut-il tant de formalités et de si longs délais?

Nombre de projets très utiles sur le terrain souffrent de ces lourdeurs administratives. Certaines ONG préfèrent même, dans certains cas, ne plus recourir au cofinancement, ce qui est un comble. Il est tout à fait inacceptable que cette situation persiste.

On constate qu'une certaine frustration et une désillusion se développent chez les personnes de bonne volonté, qui refusent l'égoïsme des riches envers les pauvres, du Nord envers le Sud.

Le plus grave reste que toute cette inefficacité kafkaïenne préjudicie nos partenaires du Sud, ceux-là même que nous voulons aider. Dans notre décennie qui connaît la globalisation de l'économie, la libération du commerce international, l'existence d'énormes problèmes d'emploi en Belgique et en Europe, qui va

encore se préoccuper du Sud ? Nous nous félicitons tous les jours que nos compatriotes refusent l'égoïsme et pensent encore en termes de solidarité avec nos partenaires du Sud. Mais il ne faut pas que la désorganisation, la lenteur et l'inefficacité tuent la générosité en Belgique.

Des réformes sont nécessaires. Nul ne le contestera. Nous avons appris que M. le secrétaire d'État avait beaucoup de projets. Nous nous réjouissons que la coopération au développement soit au centre des préoccupations sous un autre angle que celui des scandales.

Voici plusieurs semaines que le monde des ONG est en ébullition. On y parle en coulisse de la réforme du statut des ONG et de leurs relations avec les pouvoirs publics. De plus en plus de représentants du monde des ONG nous contactent parce qu'ils s'inquiètent des projets du secrétaire d'État à la Coopération et de leurs conséquences sur les petites ONG.

Tout le monde, monsieur le secrétaire d'État, doit adhérer à vos objectifs généraux de simplicité, de transparence, d'efficacité et de flexibilité.

Le problème fondamental reste de savoir si les projets de réformes proposés vont réellement résoudre les inefficacités relevées.

M. le secrétaire d'État a affirmé sa volonté d'établir un dialogue et de prendre en considération toutes les remarques des uns et des autres. Nous le félicitons d'une attitude aussi constructive. M. le secrétaire d'État consacre également beaucoup d'énergie afin que ses projets aboutissent. Nous voudrions vraiment l'aider à concevoir et à mettre en œuvre les réformes qui s'imposent, et ce dans les meilleurs délais. Vous pouvez, monsieur le secrétaire d'État, compter sur notre collaboration la plus volontariste.

Nous voudrions profiter de votre présence en commission des Affaires étrangères du Sénat pour répercuter certaines des inquiétudes des ONG.

Quel est exactement le statut de l'avant-projet d'arrêté royal : est-ce la proposition des bureaux d'étude ou le projet du secrétaire d'État ?

Quel type de dialogue avec les ONG le secrétaire d'État a-t-il prévu et selon quel calendrier compte-t-il le mettre en œuvre ?

Il existe plusieurs approches de la coopération au développement. D'un côté, certains considèrent qu'il vaut mieux travailler localement, avec peu de personnel, afin d'avoir un impact et une efficacité maximum sans déperdition d'argent. Chaque petit pas compte. De l'autre, certains considèrent que la coopération au développement ne peut se conduire qu'à travers des mastodontes travaillant avec pléthore de moyens et de personnel sur une très grande échelle. Il nous est impossible de trancher car il existe beaucoup d'arguments en faveur de chaque approche. Néanmoins, nous restons convaincus que ces deux approches ont une valeur propre et qu'il ne faut négliger ni l'une ni l'autre. Elles répondent à des situations, des besoins et des contextes différents.

Je m'associe à la demande formulée par M. Mahoux en ce qui concerne des statistiques. Nous souhaiterions des statistiques comparatives montrant l'accès des ONG belges au cofinancement au cours des dix dernières années, en différenciant les ONG en fonction de la taille et des types de projets et de financement, de la langue dans laquelle ils sont introduits et de la destination géographique de l'aide.

Voilà quelques-unes des questions que nous nous posons à propos de la future réforme des ONG.

Nous vous remercions de votre présence parmi nous, monsieur le secrétaire d'État, et reportons au 22 octobre le débat général sur la coopération au développement.

M. le Président. — La parole est à M. Moreels, secrétaire d'État.

M. Moreels, secrétaire d'État à la Coopération au Développement, adjoint au Premier ministre. — Monsieur le Président, comme je l'ai déjà dit, l'avant-projet d'arrêté royal a été réalisé par des bureaux d'étude et non par mes services. Cette matière relevant de mes compétences, j'ai été évidemment amené à travailler à ce plan d'avenir. Celui-ci ne portait pas uniquement sur la réforme

des ONG mais également sur bon nombre d'autres dispositions. Dès à présent, j'ai l'intention de m'investir à fond dans cette entreprise.

Diverses réactions des différentes fédérations ont déjà été enregistrées. Elles ont permis à mes collaborateurs, notamment MM. Dumont et Gréga, de progresser en la matière. Nous avons également reçu un courrier abondant.

Ce matin, une première réunion était organisée, à laquelle j'ai assisté personnellement. À cet égard, je signale que je prendrai également part à la réunion prévue le 22 octobre, et ce à la demande des ONG tant francophones que néerlandophones.

Pour répondre notamment à la question de M. Mahoux, un délai de un à deux ans a effectivement cours entre la présentation d'un projet à l'AGCD et la décision du cofinancement. Ce délai constitue plus souvent une règle qu'une exception. Pour les ONG, et à plus forte raison pour le partenaire local, cette situation crée une insécurité telle qu'il est impossible de prévoir si un projet sera approuvé, et le cas échéant, quand il le sera.

Qui est responsable de cet état de fait ? Dans les limites des arrêtés royaux en vigueur, mon administration met tout en œuvre afin de réaliser des enquêtes *ex ante* dans les plus brefs délais et de soumettre le projet à mon approbation.

J'en viens à présent à la question de la restructuration de l'administration. Comme le savent certains responsables, parlementaires et fonctionnaires, une telle restructuration — j'en parlerai également la semaine prochaine — pourrait durer des années. Elle ne peut en effet être réalisée d'un coup de pouce. Il est impossible que l'AGCD étudie *ex ante* tous les projets. Cela ne met en rien en cause le fait qu'une administration fédérale reste un pouvoir public, monsieur Mahoux. Il est parfaitement possible — c'est d'ailleurs une orientation de ma politique — de mettre l'accent sur une façon discrétionnaire, permanente de mener des contrôles internes, externes et des évaluations sur le terrain des projets des ONG. Jusqu'à présent cela n'a pas suffisamment été le cas.

Cette approche ne concerne pas uniquement des projets émanant d'acteurs indirects mais également des projets universitaires — qui, jusqu'ici, n'ont pas été traités sous cet angle — des projets de la coopération bilatérale et des projets de la Banque mondiale. Un contact est prévu avec la Banque mondiale pour évoquer la cellule spécialisée en évaluation. Cela dit, je ne crois pas que tous les projets indépendants — soit 2 000 et non 1 500 — puissent être étudiés *ex ante* au lieu de *ex post*.

Par ailleurs, tous les projets remis par une ONG à l'AGCD doivent-ils être étudiés par les sections ? Cela ne me paraît pas nécessaire. À mes yeux, la section ou le bureau de la coordination de nos projets de coopération bilatérale coordonne insuffisamment les projets sur le terrain. Il est vrai que les volontaires des ONG, les coopérants bilatéraux et ceux provenant de l'Union européenne se rencontrent souvent à des réceptions, mais il n'existe pas de véritable coordination au niveau européen entre les projets ou entre les différentes sections et coopérations des États membres de l'Union européenne. Pour ma part, j'ai déjà insisté auprès de six sections pour qu'elles organisent des réunions mensuelles de coordination au niveau européen.

Une évaluation *ex ante* me conduirait à me prononcer les yeux fermés sur chaque projet, ce qui ne peut être le cas. Cette évaluation ne doit pas être rejetée systématiquement, mais elle doit être revue, certainement si l'on considère que l'approbation du projet intervient un an plus tard. Pour cette raison, je plaide en faveur d'accords-cadres, de types de programmes établis par les ONG, qui soient davantage axés sur le contenu de la coopération non gouvernementale au sein duquel les ONG peuvent exécuter leur projet, comme je l'ai déjà dit tout à l'heure à M. Vautmans.

Ik zie dat de heer Goris wenst te vertrekken. Op zijn vraag over het rapport over de toetsing van de ontwikkelingssamenwerking aan de eerbied voor de mensenrechten kan ik antwoorden dat mijn kabinet dat reeds een tijd geleden naar het departement Buitenlandse Zaken heeft gezonden. Hij zal dan ook zijn vraag aan dit departement moeten stellen.

Vous m'interrogez également sur la comparaison des subsides versés ces dernières années aux ONG néerlandophones et francophones. Je me permettrai de faire part de quelques considérations et de certains chiffres dont je dispose.

Premièrement, le système de cofinancement des ONG répond lui-même aux questions posées. Cela signifie que les projets ONG ne peuvent bénéficier d'un cofinancement que dans la mesure où ils ont été introduits. S'il apparaît que l'administration finance un plus grand nombre de projets ayant été présentés par des ONG néerlandophones, c'est parce que celles-ci ont introduit plus de demandes de cofinancement. Cette situation n'est pas voulue, c'est un simple constat. En la matière, on peut s'attendre de ma part à une attitude de loyauté vis-à-vis des deux Communautés. Au contraire de ce que M. Destexhe prétend, je ne privilégie pas davantage les ONG néerlandophones par rapport aux francophones.

Deuxièmement, vous évoquez également un seuil d'accès au financement trop élevé, risquant de désavantager les ONG francophones. Cette remarque ne m'a pas encore été adressée jusqu'à présent mais, comme je viens de le dire, je veillerai à ce que la nouvelle réglementation prévoie un seuil d'accès acceptable. C'est là un des points principaux dont nous avons discuté dans le cadre du projet des bureaux d'étude lequel, je le répète, n'est pas le mien. Une réalité doit être acceptée : il existe des ONG très importantes, d'autres de moindre importance, certaines qui veulent collaborer entre elles et enfin des ASBL.

Dat is nu eenmaal een realiteit van onze maatschappij. Daaraan kunnen wij weinig veranderen. Heel veel is inderdaad afhankelijk van de taal- of cultuurgemeenschap en van de manier waarop een en ander in de geschiedenis is gegroeid. Wij moeten er vooral voor zorgen dat de overheid een transparante en rechtvaardige houding aanneemt tegenover de taal- en cultuurgemeenschappen van het land, ook wanneer de Duitstalige Gemeenschap een federatie zou willen oprichten, wat tot nu toe niet het geval is.

Troisièmement, il est vrai que certaines ONG francophones préfèrent s'adresser au cofinancement européen précisément en raison des délais trop longs du cofinancement belge. Si je souhaite prendre un nouvel arrêté royal, c'est pour y remédier et non pour le plaisir d'apposer mon nom au bas d'un arrêté royal. Il s'agit ici de répondre à une demande expresse qui avait été formulée dans les premiers mois de mon arrivée au département. Mon administration m'avait signalé ce problème. Je tiens d'ailleurs à souligner la motivation d'une part importante des fonctionnaires. Je l'ai souvent dit devant la presse mais celle-ci semble plus préoccupée par les informations négatives.

Je le rappelle, j'ai participé à trois réunions avec les 250 fonctionnaires et à d'autres rencontres à différents niveaux. Mon chef de cabinet se rend à l'administration une fois par semaine et moi-même une fois par mois. Certes, les restructurations ont entraîné d'inévitables tensions mais les contacts sont francs et loyaux.

En ce qui concerne les projets de cofinancement, 55 p.c. vont au niveau néerlandophone et 45 p.c. au niveau francophone. En ce qui concerne le financement des projets et programmes, 51 p.c. vont aux ONG néerlandophones, 31 p.c. aux ONG francophones et 18 p.c. aux organisations bilingues. Ces chiffres valent pour les années 1994-1995.

Enfin, j'ai à votre disposition une copie extensive de tous les projets avec tous les chiffres, la ventilation par rôle linguistique et le détail des programmes.

Mevrouw Thijs kan ik verzekeren dat wij de eigenheid van de NGO's als onderdeel van de civiele maatschappij zullen respecteren. Wel koester ik de droom er ooit toe te komen ook lokale NGO's of verenigingen rechtstreeks te subsidiëren, misschien meer dan onze eigen NGO's. Ik weet wel dat hiertegen het bezwaar wordt gemaakt dat er dan geen controle meer mogelijk is. Mij lijkt het eerder gemakkelijker voor de overheid om controle- en inspectieteams op het terrein te sturen en te financieren, wanneer deze overheid zelf als financier van de verenigingen optreedt. Over deze aanpak wordt binnen de Europese Unie sinds 1991 gediscussieerd en meer en meer wordt duidelijk dat dit de aanpak van de toekomst zal zijn. Ook de beleidsnota die vorig jaar door de Regering werd aanvaard spreekt zich ervoor uit.

Tenslotte wil ik nog antwoorden op de vraag waarom ik niet eerst naar de commissie van de Senaat ben gekomen. Ik beschouw de POC als een controlecommissie die als opdracht heeft om niet alleen de dossiers uit het verleden door te lichten en te evalueren,

maar ook om richtlijnen uit te werken voor de toekomst. De POC zelf beschrijft op deze manier haar taak in een tussentijds verslag. Ik vind het alleszins overtrokken om hiervan een incident te maken, te meer daar ik dezelfde dag de nodige documenten per post heb laten worden en heb laten nagaan wanneer deze nota in de commissies voor de Buitenlandse Aangelegenheden van Kamer en Senaat, eerst in een gezamenlijke en eventueel later in een afzonderlijke vergadering kan worden besproken. Er mag dus niet worden getwijfeld aan mijn bereidheid om over mijn toekomstplan voor het jaar 2000 met het Parlement te discussiëren.

M. le Président. — La parole est à M. Mahoux.

M. Mahoux (PS). — Monsieur le Président, je remercie le secrétaire d'État pour sa réponse circonstanciée et je propose que le document comportant des statistiques soit annexé au rapport dans la mesure où il nécessite une certaine analyse. Si je me réfère aux termes de cette réponse très précise, je relève que la responsabilité de l'avant-projet en question incombe au bureau d'étude.

Je partage par ailleurs le souci de transparence et d'efficacité du secrétaire d'État, mais je ne comprends cependant pas pourquoi ce rôle d'analyse et d'évaluation ne peut être rempli par l'administration elle-même.

Au sujet des délais de réponse, je ne connais pas la situation par projet. M. le secrétaire d'État devrait, par exemple, analyser ces projets par coups de sonde, en fonction de leur origine. Si la réponse se trouve dans le document, je l'analyserai, sinon, il me semble important de savoir s'il existe des variantes dans les délais de réponse.

Par ailleurs, je souligne à la suite de l'intervention de certains collègues, notamment Mme Mayence qui me paraît bien renseignée, que je n'ai pas connaissance de la façon dont les ONG pourraient utiliser les fonds en dehors de l'objectif des projets. À cet égard, les éléments d'évaluation et d'analyse de contrôles effectués par l'administration sont extrêmement importants.

En outre, il me semble qu'une politique de coopération au développement n'est pas neutre. En termes de projet, elle est orientée en fonction de la place que l'on peut occuper sur l'échiquier politique. Entre, d'une part, des projets et une politique de coopération au développement ayant pour objectif premier d'améliorer les contacts entre le Nord et le Sud et le bien-être des populations du Sud et, d'autre part, une politique de coopération au développement dont le but est de développer les entreprises du Nord — ce qui a parfois débouché dans le passé sur la constitution d'« éléphants blancs » complètement inutiles pour les populations du Sud —, il me semble qu'il existe plus que des nuances. Par conséquent, si certaines orientations sont marquées en termes de politique de coopération au développement, il me paraît normal qu'il en aille de même en termes de projets des ONG.

M. le Président. — La parole est à M. Destexhe.

M. Destexhe (PRL-FDF). — Monsieur le Président, la dernière réflexion de M. Mahoux me paraît audacieuse puisque son parti est clairement associé à la tenue de cette politique.

Le secrétaire d'État étant dans l'impossibilité de mettre fin à tous les projets en cours du jour au lendemain, les « éléphants blancs » n'ont en effet certainement pas entièrement disparus.

Par ailleurs, l'idée de la franchise — dont j'entends parler pour la première fois — me paraît excellente. Le niveau de cette franchise ne sera évidemment pas facile à fixer. Cette franchise donnera néanmoins à d'autres ONG la possibilité de mener à bien de très gros projets. Pour les petits projets, la difficulté réside actuellement dans le maintien d'une part de financement autonome privé par les ONG. Ce maintien est important car nous courons le risque — à mon avis déjà très réel — d'être confrontés à l'inefficacité d'un grand nombre d'ONG presque totalement financées par l'AGCD.

La piste me paraît donc intéressante.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

VRAAG OM UITLEG VAN MEVROUW SEMER AAN DE MINISTER VAN WETENSCHAPSBELEID OVER «DE AFCEA-WAPENBEURS DIE ZAL DOORGAAN IN HET CONGRESSENPALEIS VAN 16 OKTOBER TOT 18 OKTOBER 1996»

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER ANCIAUX AAN DE MINISTER VAN WETENSCHAPSBELEID OVER «DE AFCEA-WAPENBEURS IN HET CONGRESSENPALEIS TE BRUSSEL»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE MME SÉMER AU MINISTRE DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE SUR «LA FOIRE AUX ARMEMENTS AFCEA AU PALAIS DES CONGRÈS À BRUXELLES DU 16 OCTOBRE AU 18 OCTOBRE 1996»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. ANCIAUX AU MINISTRE DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE SUR «LA FOIRE AUX ARMEMENTS AFCEA AU PALAIS DES CONGRÈS À BRUXELLES»

De Voorzitter. — Aan de orde zijn de vragen om uitleg van mevrouw Sémer en de heer Anciaux aan de minister van Wetenschapsbeleid over de AFCEA-wapenbeurs.

Het woord is eerst aan mevrouw Sémer.

Mevrouw Sémer (SP). — Mijnheer de Voorzitter, met betrekking tot de AFCEA-wapenbeurs in het Congressenpaleis heb ik de minister van Wetenschapsbeleid een mondelinge vraag gesteld waarop minister De Galan als antwoord een tekst van twee pagina's heeft voorgelezen. Ik heb onmiddellijk verklaard dat ik met het antwoord niet akkoord ging. De analyse van de minister klopt niet. Ze stemt alleszins niet overeen met de mijne.

De minister verklaarde in zijn antwoord dat de AFCEA-beurs geen wapenbeurs is aangezien het volgens de organisatoren verboden is op de beurs defensiemateriaal te verkopen en bestellingen te noteren. In de AFCEA-brochure wordt deze beurs nochtans aangeboden als de ideale plaats om de concurrentiepositie van de bedrijven te vrijwaren. Vervolgens worden er uitgebreide contacten beloofd met NAVO-verantwoordelijken en met sleutelfiguren uit de militaire en de politieke milieus.

De bedrijven betalen 27 500 frank voor hun toegangsticket en 10 000 frank per vierkante meter tentoonstellingsruimte in de hoop de verkoop te stimuleren.

In zijn antwoord citeert de minister uit het verslag over de bespreking van de resolutie in de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden van de Senaat. De interpretatie van de minister van wat in de commissie werd gezegd is enigszins verwonderlijk. De ontwerp-resolutie eiste namelijk het verbod van de beurs. De commissie oordeelde dat dit een buitensporige eis was. Er werd aangevoerd dat een dergelijke beurs niet kan worden verboden wegens het grondwettelijk recht op vrijheid van vereniging en vergadering. Bovendien werd de nuance aangebracht dat het hier hoofdzakelijk gaat om hoogtechnologisch materiaal, wat inderdaad niet hetzelfde is als pure oorlogswapens zoals mitrailleurs en mijnen. Deze argumenten werden aangehaald om op de eis om de beurs te verbieden niet te moeten ingaan.

Ik heb de beurs bezocht en weet inmiddels dat heel wat van dit hoogtechnologisch en elektronisch materiaal zowel voor militaire als voor civiele doeleinden kan worden aangewend. Bovendien wordt er ook hoogtechnologisch materiaal getoond dat uitsluitend bedoeld is voor oorlogsvoering. De commissie stond erop wapenbeursen in het algemeen als politiek en ethisch ongewenst te bestempelen, met in het achterhoofd duidelijk de AFCEA-wapenbeurs. We hebben het thema van de resolutie opengetrokken tot de «non-proliferatie van wapens». Wij hebben dus geen verbod geëist maar hebben ook niet kunnen dulden dat de overheid aan dergelijke initiatieven actieve steun zou verlenen.

Het is duidelijk dat deze AFCEA-beurs een gigantische lobbyorganisatie is om de verkoop van militair materieel te stimuleren. Bijgevolg heb ik twee bijkomende vragen.

Blijft de minister ondanks deze argumenten bij zijn bewering dat het hier geen politiek en ethisch ongewenste wapenbeurs betreft?

Blijft de minister bij zijn stelling dat deze beurs binnen de grenzen valt die de Senaat heeft uitgetekend?

Ik wil er nog aan toevoegen dat ik geen bezwaren zou hebben gehad indien AFCEA enkel een symposium zou hebben georganiseerd. In de huidige omstandigheden lijkt het mij echter eerder dat in het programma van het symposium veelvuldig de term *peace* wordt gebruikt om het belangrijkste aspect van het gebeuren, namelijk het lobbyen voor militair materieel, te verdoezelen. Ik raad de minister aan het reclamegedeelte van de propaganda-brochure te raadplegen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anciaux voor het stellen van zijn vraag om uitleg.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij aan bij de bemerkingen van mevrouw Sémer, maar wil het debat opentrekken. Ik was gechoqueerd door het antwoord van de minister van Wetenschapsbeleid op de mondelinge vraag van mevrouw Sémer.

Op een moment dat de bevolking zich vragen stelt over het functioneren van onze rechtsstaat en veel te weinig vertrouwen heeft in de democratie, op een moment dat de bevolking weinig vertrouwen heeft in de politiek en in de werking van het Parlement kan men niet zomaar over dergelijke zaken heen gaan. Wij stellen vast dat op een moment dat de Senaat vrij unaniem, na besprekingen in de commissie, een resolutie goedkeurt die wel degelijk de bedoeling heeft om manifestaties zoals de AFCEA-beurs in de toekomst niet meer te laten plaatsvinden en met oprechte bedoelingen waarschuwt tegen het gevaar van hoogtechnologisch wapens en tegen het blinde geloof dat geweld en wapens vrede kunnen tot standbrengen, de minister ons een lapje voor het oog wilt houden. Op een moment dat België op internationaal vlak een voortrekkersrol kan spelen op het vlak van het pacifisme en de vredesbeweging, op een moment dat het een teken wil geven dat de vredesidealen ook leven in het Parlement, in brede lagen van de bevolking en niet alleen in marginale groeperingen zoals soms wordt beweerd, gaat de minister niet alleen radicaal in tegen de geest van de resolutie die de Senaat heeft goedgekeurd, maar verleent hij zelfs actieve steun aan de AFCEA. Het choqueert mij dat op een moment dat het Parlement beslist om manifestaties zoals de AFCEA-beurs in de mate van het mogelijke te verbieden, dat de Belgische Staat, met name de minister van Wetenschapsbeleid, lokalen ter beschikking stelt voor zulk een manifestatie.

Ik begrijp de redenering van de minister helemaal niet. Het is niet goed voor de politieke wereld dat de minister zich laat gebruiken door een wapenlobby die eigenlijk al veel te veel onrecht in de wereld heeft veroorzaakt. Wij hebben hier te maken met een internationaal netwerk van wapenhandelaars. Ik kan mij niet voorstellen dat de minister nog naëver is dan ikzelf en na een gesprek met de organisatoren nog van oordeel is dat de manifestatie een onschuldige bijeenkomst is, een symposium, een vredessymposium bijna van de alternatieve vredesbeweging.

AFCEA, de naam zegt het zelf, *Armed Forces Communication and Electronic Association*, heeft te maken met wapenhandel. Op een moment dat België en Brussel op internationaal vlak de kwalijke reputatie genieten een draaischijf te zijn in de illegale wapenhandel, gaan wij als Staat, als overheid meewerken aan een dergelijke manifestatie. Wat moet de bevolking hiervan denken? Is het Parlement dan werkelijk niet meer dan een klucht? Hebben de parlementsleden werkelijk niets te zeggen en laten zij met hun voeten spelen? Moet de bevolking denken dat onze minister van Wetenschapsbeleid een lobbyist is voor een bepaalde industrietaak? De wapenindustrie bevindt zich echter hoofdzakelijk in Vlaanderen. De minister moet zich dus geen illusies maken daar het hem dus weinig electoraal voordeel zal opleveren.

Ik meen dat de minister werd misleid. Ik hoop dit alleszins. Ik raad hem aan de interviews na te lezen met generaal-majoor Grendel, het hoofd van de Europese afdeling van AFCEA, die met enige fierheid zegt dat er wapens worden tentoongesteld die zelfs in de Golfloorlog werden gebruikt.

De geest van de letter van de resolutie handelde in de eerste plaats over een vorige AFCEA-wapenbeurs. Ik heb dit voorstel van resolutie zelf ingediend en het werd in de commissie aangepast. De leden van de commissie kunnen op zijn minst bevestigen dat de tekst van de resolutie in eerste instantie werd aangepast omdat de wapenbeurs toen reeds achter de rug was. Het had immers geen zin een resolutie goed te keuren nadat de AFCEA-wapenbeurs reeds had plaatsgevonden.

Het heeft ook geen zin dat de minister het evenement wil laten doorgaan voor een symposium. Ik nodig hem uit ter plaatse te gaan kijken. Het symposium is slechts een onderdeel van de beurs, zoals dat vorig jaar het geval was.

Mevrouw Sémer, ikzelf en andere leden van de commissie hebben toen de beurs bezocht. Ik werd er rondgeleid door een officiële vertegenwoordiger van de beurs die niet onder stoelen of banken stak dat het om hoogtechnologische wapens gaat. Men betaalt immers geen 10 000 frank per vierkante meter om vredespropaganda te maken. Niemand is bereid 27 500 frank te betalen om te mogen tentoonstellen zonder dat dit verkoopcontracten oplevert.

Eén van de belangrijkste discussiepunten tijdens het debat in de commissie was dat het verbieden van dergelijke beurzen de illegale wapenhandel zou doen toenemen. Iedereen was het er echter over eens dat er evenmin controle bestaat op de transacties die tijdens zulke tentoonstellingen tot stand komen. De wapenbeurs biedt dus geen enkele garantie dat het enkel om legale wapentransacties gaat. De deelnemers aan de beurs, de bedrijven, zijn uiteraard gekend. De vorige jaren hebben wij echter kunnen vaststellen dat sommige bezoekers van de beurs tot het laagste aliooi behoren. Het zijn immers niet uitsluitend officiële regeringsdelegaties die komen onderhandelen. Sommige groepen kan men er op zijn minst van verdenken rechtstreeks contacten te hebben met terroristische organisaties.

Ik heb mijn vragen schriftelijk aan de minister overgemaakt. Ik zal ze hier niet voorlezen. Deze vraag om uitleg moet echter worden beschouwd als een signaal vanwege de Senaat, want ik heb begrepen dat het Bureau van de Senaat het in feite eens is met de opmerking dat de minister, die bevoegd is voor het beheer van het Congressenpaleis — en niet voor defensie, noch voor buitenlandse handel, noch voor de gezondheid in het algemeen die nochtans door wapens ernstig kan worden geschaad — zich niet met AFCEA moet inlaten, vooral niet op een ogenblik dat iedereen met onze instellingen lacht.

Het is nog niet te laat om conclusies te trekken uit wat is gebeurd. Het zou bovendien getuigen van politieke moed, waaraan we op het ogenblik meer dan behoefte hebben, indien de minister zou toegeven dat hij zich heeft vergist. Ik heb het hier helemaal niet over ontslag nemen, waarmee overigens minder zou moeten worden bedreigd. Als het contract zo slecht is dat de minister vooraf niet kon reageren, dan moet het maar worden verbroken en moet een schadevergoeding worden betaald. Principes mogen ook wel eens geld kosten.

Ik hoop dat de minister positief zal reageren. Wij rekenen er alleszins op dat hij bereid is deze wapenbeurs in het Congressenpaleis, openbaar bezit, te verbieden.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Bourgeois.

De heer Bourgeois (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik zal geen uitgebreide uiteenzetting houden, maar voor de objectiviteit wil ik wijzen op het belang van de resolutie van de Senaat, waarover wij gedurende lange tijd hebben gediscussieerd. Wij hebben geen beslissing genomen vóór de aanvang van de wapenbeurs en aan enkele leden van de commissie werd gevraagd ter plaatse een kijkje te gaan nemen. Er was namelijk ook discussie over de aard en de inhoud van de beurs. De heer Anciaux en mevrouw Sémer hebben verslag uitgebracht, op basis waarvan wij een besluit hebben genomen.

In de loop van de discussie hebben wij ons ook afgevraagd tot welke burgemeester wij ons verleden jaar hadden moeten wenden voor het opleggen van een verbod daar de activiteit toen plaatsvond in een lokaal ergens op de rand van een van de 19 Brusselse gemeenten.

Zoals mevrouw Sémer heeft gezegd, zijn we tot het besluit gekomen dat het organiseren van een wapenbeurs niet kan worden verboden, maar dat eventueel verbod kan worden opgelegd deze te organiseren in een gebouw, eigendom van de Staat.

Er kan geen discussie over zijn dat deze beurs een wapenbeurs is. De generaal die aan het hoofd van de organisatie staat, betwist dat overigens ook niet.

Het eerste besluit van de resolutie is duidelijk: de organisatie van wapenbeurzen in België en in de Europese Unie is politiek en ethisch ongewenst, onder meer omdat dit in strijd is met de bedoeling van onze wetgeving.

De vraag om uitleg is tot de minister van Wetenschapsbeleid gericht enkel en alleen in het licht van de verantwoordelijkheid die hij draagt voor het Congressenpaleis. Ik ben van oordeel dat de leden van de commissie het op prijs zullen stellen indien de minister ervoor zorgt dat de wapenbeurs van dit jaar daar niet plaatsvindt.

M. le Président. — La parole est à Mme Dardenne.

Mme Dardenne (Écolo). — Monsieur le Président, j'étais absente pour des raisons personnelles quand Mme Sémer a posé une question sur le sujet. Cependant, j'ai assisté l'an dernier à la discussion de la résolution que j'ai par ailleurs approuvée. Par conséquent, je voudrais, constatant le peu d'attention accordé aux injonctions adressées par les sénateurs au Gouvernement, m'associer à l'indignation de mes collègues. Notre assemblée est désormais volontiers présentée comme une chambre de réflexion appelée à se pencher sur les problèmes de société dont les questions relatives à la vente d'armes font incontestablement partie.

Le procédé de la résolution m'a toujours paru être une technique relativement faible. Je me rends compte à présent combien j'avais raison sur ce point puisqu'il apparaît finalement qu'il s'agit d'un vulgaire chiffon inutile. J'en conclus que nous avons eu tort d'adoucir les termes de cette résolution. À force de vouloir nous montrer conciliants, nous sommes confrontés régulièrement à l'interprétation la plus laxiste de nos textes. Dorénavant, nous aurions intérêt à exprimer nos souhaits de manière plus catégorique.

La Belgique, M. Bourgeois l'a souligné, a essayé de donner l'exemple en adoptant une loi relative aux mines antipersonnel ainsi qu'une loi sur le commerce des armes. Certes, cette dernière est encore incomplète mais constitue néanmoins une avancée intéressante.

En conclusion, je ne puis que répéter mon indignation et déplorer le fait que ce genre de foire puisse être organisée sur notre territoire, à un endroit où nous avons les moyens de l'empêcher.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Ylief.

De heer Ylief, minister van Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil herinneren aan de argumentatie die ik vorige week al heb uiteengezet in antwoord op een mondelinge vraag van mevrouw Sémer. De organisatie van het vermelde gebeuren en de resolutie van de Senaat waarnaar wordt verwezen, hebben mijn aandacht getrokken. Ik heb aan de directeur van het Congressenpaleis het gedetailleerde programma gevraagd. Volgens de directeur kan er geen sprake zijn van een wapenbeurs of -forum. Het dossier bevat ook een brief van AFCEA, waarin staat dat het verboden is te verkopen of bestellingen op te nemen tijdens het gebeuren. Ik heb aan de diensten van het Congressenpaleis laten weten dat op basis van die informatie het gebeuren niet kan worden beschouwd als een wapenbeurs.

Terzelfder tijd heb ik gezegd dat ik elke nieuwe informatie waaruit kan blijken dat het gebeuren strijdig is met de gestelde resolutie, nader zal bekijken. Tot op heden heb ik dergelijke informatie nog niet ontvangen. De resolutie van de Senaat heeft letterlijk betrekking op wapenbeurzen. Ik blijf ervan overtuigd dat het bewuste gebeuren niet aan de definitie van wapenbeurs beantwoordt.

Het gaat er niet om te weten of hoogtechnologische wapens meer of minder vernietigend zijn dan klassieke wapens. Het echte probleem is te weten of de Staat door het gebeuren niet te verbie-

den de wapenhandel bevordert op een manier die politiek en ethisch onaanvaardbaar is. Dit is een ingewikkeld probleem voor ons land, dat concrete verbintenissen heeft aangegaan inzake vredesmissies waarbij onze eigen strijdkrachten rechtstreeks of onrechtstreeks gebruik maken van genoemde technologieën. Het is dus niet evident om op die vraag te antwoorden.

Avant de répondre à M. Anciaux, je voudrais répéter ici un élément qui n'a peut-être pas été suffisamment précisé: le Palais des Congrès étant un établissement d'État à gestion séparée, il n'appartient pas au ministre de tutelle de prendre des décisions en matière de location des salles. Cette responsabilité incombe au seul directeur du Palais des Congrès, du Service national des Congrès.

Lorsque j'ai été informé de la tenue de cette foire aux armements ou — peu importe l'appellation — de ce salon des armes, j'ai demandé par écrit au directeur du Palais des Congrès si cette manifestation, qui débute demain, n'était pas contraire à la résolution précitée du Sénat.

Dans sa réponse détaillée, écrite également, le directeur en question m'explique ce qui suit: nonobstant les expériences antérieures, il ne peut, en fonction du programme présenté pour le salon de cette année, considérer qu'il s'agit d'une manifestation contraire ou en contradiction avec la résolution du Sénat.

Ne possédant aucun don de prescience, je dois bien m'en tenir à ce que m'écrit le responsable administratif du Palais des Congrès. Il appartient à chacun de prendre ses responsabilités. Notre système compte un pouvoir législatif, un pouvoir exécutif et un pouvoir judiciaire. Le ministre a bien entendu le devoir de veiller à ce que les décisions du pouvoir législatif soient exécutées, mais s'il prend des dispositions pour qu'il en soit ainsi et qu'il en va autrement, il lui appartient bien entendu de réagir en conséquence.

Il ne faut pas pour autant, passez-moi l'expression, «materner» l'administration. En l'occurrence, il n'est pas nécessaire d'être diplômé de Harvard ou d'avoir rédigé une thèse de doctorat pour comprendre le sens de la résolution du Sénat.

Je considère dès lors qu'il appartient aux personnes chargées de gérer le Service national des Congrès de veiller à ce que la résolution du Sénat et les demandes qui leur sont formulées ne soient pas contradictoires. Aucun devoir de «pré-contrôle» ou de «précensure» n'incombe au pouvoir exécutif, au ministre.

Par conséquent, pour être tout à fait clair, je vais bien entendu m'informer quant à la nature précise des activités qui débiteront demain dans le cadre de cette manifestation. Si je les juge en infraction ou en contradiction par rapport à la résolution du Sénat, il me reviendra de prendre les mesures qui s'imposent, faute de quoi il vous appartiendra de m'interpeller à ce sujet. Mais à ce jour, je ne peux préjuger de ce qui se passera demain, dès le moment où le responsable administratif, en qui je n'ai aucune raison de ne pas avoir confiance a priori, m'écrit que le programme présenté n'est pas en infraction avec la résolution du Sénat.

Le problème est donc tout simple: ou bien le salon ne sera pas celui qu'il était précédemment, et je partagerai alors absolument votre point de vue, estimant fatalement qu'il n'y a aucune raison de ne pas respecter la résolution du Sénat, ou bien le salon sera effectivement différent et, alors, les craintes fondées et légitimes se révéleront vaines. Je crois savoir que le salon dure trois jours. Aussi attendons, de manière à savoir ce qui s'y fera et ce qui s'y dira.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Sémer.

Mevrouw Sémer (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord. Om zich een mening te vormen over het karakter van de AFCEA-wapenbeurs is de minister blijkbaar te rade gegaan bij het nationale secretariaat van het Congressenpaleis en bij de organisatoren van de beurs. Dit lijken mij niet de meest betrouwbare bronnen van informatie om zich een welomlijnd idee te vormen van het opzet van deze beurs.

Dat de minister zich morgen ter plaatse zal begeven om zich te vergewissen van wat er precies gebeurt, vind ik een lovenswaardig, doch vrij laattijdig initiatief, te meer daar collega's-regeringsleden van hem er een zeer uitgesproken mening op nahouden over deze beurs.

Vice-Premier en minister van Binnenlandse Zaken Vande Lanotte schrijft: «De jaarlijkse organisatie van deze manifestatie te Brussel kan zeker niet op mijn persoonlijke goedkeuring rekenen. Ik deel het standpunt van de Senaat dat dergelijke organisatie politiek en ethisch ongewenst is.» Verder licht hij toe hoe moeilijk het is om dergelijke beurs te verbieden.

In een schrijven van de heer Moreels, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, lees ik dat hij vanuit zijn ervaring als oorlogschirurg in door geweld verscheurde landen als Cambodja, Somalië en Angola zeer goed beseft welke gevolgen de kwantitatieve en kwalitatieve proliferatie van zowel lichte als zware wapens hebben. Het is dan ook zijn bekommernis om vanuit zijn specifieke bevoegdheid voor ontwikkelings-samenwerking alles in het werk te stellen om iedere vorm van wapenproductie en wapenhandel te bestrijden. Hij besluit: «Gevolg gevend aan uw brief heb ik niet nagelaten een brief te richten aan de minister van Wetenschapsbeleid met de vraag dat deze wapenbeurs zeker niet in het Congressenpaleis zou plaatsvinden.»

Sommige collega's van de minister hebben dus wel een klaar idee over het grote gevaar van wapenbeursen in het algemeen en van de AFCEA-wapenbeurs in het bijzonder.

De minister beweert dat de directeur van het Congressenpaleis op een vrij autonome wijze kan beslissen aan wie hij de zalen ter beschikking stelt. Ik hoop dus dat de minister morgen al richtlijnen geeft aan de directie om volgend jaar de AFCEA-beurs desgevallend niet meer te ontvangen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anciaux.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de Voorzitter, met zijn antwoord geeft de minister ons een schoolvoorbeeld van spits-technologie om verantwoordelijkheid af te schuiven. Hij verwoordt het prachtig en bijzonder leep, maar hij schenkt mij echter geen voldoening. Ik sluit mij volkomen aan bij de verwijzing van mevrouw Sémer naar het standpunt van andere regeringsleden, maar toch vind ik dat zij de strijd wat vlug opgeeft.

De minister ontwaart een verschil tussen de AFCEA-wapenbeurs en een echte wapenbeurs, omdat op deze beurs geen contracten kunnen worden gesloten, geen onderhandelingen gevoerd of transacties gesloten over de verkoop van wapens en aanverwante apparatuur. Deze benadering roept bij mij twee beelden op. Ik vraag bij voorbaat mij te willen verontschuldigen voor de grofheid van mijn fantasie, die ik niet altijd even sterk onder controle heb.

In mijn eerste, eerder onschuldig, voorbeeld zie ik de minister een kat bij een bord melk zetten. De kat drinkt van de melk. De minister wurgt daarop de kat, die zijn verbod overtrad.

Mijn tweede voorbeeld is iets stouter, maar ook gemeend. Pedofilie en kinderporno zijn vanzelfsprekend verwerpelijk, maar stel dat wij beslissen niets te doen aan het verspreiden van de videobeelden die er het gevolg van zijn. Keer dit om en wij hebben zo iets als de wapenbeurs. Het tentoonstellen van het materiaal en het inviteren van kopers is toegestaan, maar kopers en verkopers mogen niet met elkaar praten, want dan is het een beurs.

Het is toch niet ernstig met deze argumenten te beweren dat het niet om een wapenbeurs gaat. Men heeft dat wel zo gezegd, maar wij zijn daar vorig jaar geweest en ik ben er het jaar voordien ook geweest. Wij weten allemaal wat het doel van de organisatie AFCEA is, namelijk internationale contacten leggen om wapens te verkopen. De minister staat de beurs toe, maar zegt dat men er niet mag onderhandelen. Dat is toch niet correct. Hij weet toch ook dat er wordt onderhandeld. Hij kan toch niet naast de bezoekers staan om te luisteren wat ze zeggen. Hij kan toch niet controleren of ze 's avonds in hun hotelkamer onderhandelingen voeren. Het is een bijeenkomst van handelaars die maar één doel hebben. Deze bijeenkomst organiseren is niet meer, maar ook niet minder dan de melk bij de kat zetten. Het verbieden ervan valt dus volkomen onder de letter en de geest van de resolutie.

Het is ook spits-technologisch van de minister om te zeggen dat de wetgevende macht, de uitvoerende macht en de rechterlijke macht elk hun eigen opdracht hebben en dat binnen de uitvoerende macht ook de administratie zijn opdracht heeft. In concreto

stelt de minister dat de directeur van het Congressenpaleis de beslissingen neemt en hij daarvoor verantwoordelijk is. Hiermee ontloopt de minister toch wel zijn verantwoordelijkheid. Stel eens voor dat wij publiek maken dat de Senaat vermoedt dat er iets gebeurt wat ingaat tegen de resolutie die hij zelf heeft goedgekeurd, dat de minister nog niet weet of dit wel zo is, maar zegt dat de ambtenaar het beslissingsrecht heeft. Wat is dan nog de taak van de minister? Waarom hebben wij dan een minister die bevoegd is voor de openbare gebouwen of het Congressenpaleis? Dit is toch onzin. Natuurlijk is het de taak van de minister om de directeur tot de orde te roepen.

Toch heeft het feit dat wij zolang hebben gewacht, ook één voordeel. Als wij nu de beurs verbieden, dan kan ze niet meer naar een andere plaats uitwijken.

De Voorzitter. — Mijnheer Anciaux, mag ik u vragen af te ronden?

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ik zal inderdaad afronden.

Als de minister morgen gaat controleren, dat hij dan gaat vóór de opening. Alles staat er al. Ik vind het onvoorstelbaar dat alles wat de minister heeft verklaard, in het verslag zal staan. Ik vraag hem toch een beetje rekening te houden met wat er hier werd gezegd. Wat hij doet is pure machtsafwending en dat is grof.

M. le Président. — La parole est à Mme Dardenne.

Mme Dardenne (Écolo). — Monsieur le Président, je me borne-rai à faire part d'une petite réflexion à M. le ministre. Connaissant ses convictions philosophiques, je suis vraiment étonnée qu'il soit aussi proche de saint Thomas, c'est-à-dire qu'il lui faille voir pour croire!

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Bourgeois.

De heer Bourgeois (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik neem aan dat onze collega's niet tevreden zijn met het antwoord van de minister. Toch wil ik ook een aantal elementen van zijn antwoord ernstig in overweging nemen.

Vorig jaar moesten wij over de resolutie in verband met de wapenhandel discussiëren zonder dat er een lid van de Regering aanwezig was. Vandaag kunnen wij dit onderwerp bespreken in aanwezigheid van een minister en kunnen wij nogmaals de intenties van de Senaat klaar en duidelijk naar voren brengen. Dit is zeer belangrijk voor de toekomst.

De minister beweert dat de directie van het Congressenpaleis een zekere autonomie heeft, iets wat wij nogal vaak bepleiten.

Een van de gevaren verbonden aan die autonomie is echter dat mensen door onachtzaamheid, bij gebrek aan voorzorg of onwetendheid dergelijke toestemmingen geven. De directie van het Congressenpaleis heeft misschien geen kennis van de resolutie van de Senaat. Dit is een gevolg van de juridische constructies.

Ik neem er in elk geval nota van dat de minister zegt dat hij controleplicht heeft en dat hij zal nagaan wat daar gebeurt. Nu heeft de beurs toevallig plaats in een gebouw dat onder de bevoegdheid van de minister van Wetenschapsbeleid valt, maar volgend jaar kan dat misschien in een gebouw zijn dat onder de bevoegdheid van een andere minister valt, in een gebouw van het leger of van het ministerie van Justitie.

De minister is bereid zijn bevindingen van morgen toe te lichten indien er een nieuwe vraag om uitleg komt. Ik zou liever hebben dat hij ons in elk geval komt medelen welke afspraken hij heeft gemaakt met de directie van het Congressenpaleis te Brussel om dergelijke feiten in de toekomst te vermijden.

Bovendien vraag ik de minister deze problematiek aan te kaarten op de Ministerraad, zodat alle leden op de hoogte zijn van de wensen van de Senaat. Op die manier is het uitgesloten dat men volgend jaar bijvoorbeeld nog eens zegt dat een ondergeschikte een gelijkaardige beslissing heeft genomen. Als iedereen op de hoogte is, dan zijn de ministers direct verantwoordelijk.

Ik hoop dus dat de minister ons morgen over zijn bevindingen toelichting komt geven, maar ik zou nog liever hebben dat hij van de directie van het Congressenpaleis verkrijgt dat er maatregelen worden genomen, zodat de beurs niet kan doorgaan.

M. le Président. — La parole est à M. Ylief, ministre.

M. Ylief, ministre de la Politique scientifique. — Monsieur le Président, le débat est extrêmement intéressant et quoi qu'en pense M. Anciaux, j'intègre parfaitement ce qui a été dit.

Je tiens simplement, sans esprit polémique, à dire que des ministres ou des collègues m'ont effectivement écrit, se demandant comment le contenu de leur lettre avait été diffusé dans l'opinion publique. Je leur ai répondu. N'ayant pas eu d'autres réactions, je conclus que «qui ne dit mot consent».

Par ailleurs, l'intervention positive de M. Bourgeois me permet de confirmer ce que j'ai dit à l'instant: si, effectivement, cette bourse, ce salon, cette foire — peu importe le terme — est en infraction avec la résolution du Sénat, je soumettrai le problème au Gouvernement et je proposerai d'interdire cette manifestation pour l'avenir. J'espère que, le cas échéant, la même unanimité se dégagera au Sénat pour soutenir ma proposition.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Mesdames, messieurs, l'ordre du jour de la réunion publique de la commission des Affaires étrangères est ainsi épuisé.

De agenda van de openbare vergadering van de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden is afgewerkt.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 17 h 05 m.)

(De vergadering wordt gesloten om 17 h 05 m.)